

REACTIE OP ENKELE KWALIFICATIES ALS WERELDERFGOED EN GEOPARK

Commotie over status Veluwe

Een aantal organisaties bepleitte de afgelopen jaren al meermalen de natuurrijke Veluwe te kwalificeren als Werelderfgoed. Sommige kenmerken van de natuurlijke en culturele terreingesteldheid zijn er namelijk zelfs internationaal gezien uniek. Ook onze stichting heeft dit al enkele malen in een uitgebreid rapport aangegeven. Het recente pleidooi was een manifest dat door enkele terreinbeherende organisaties, het IVN Gelderland, de Gelderse Milieufederatie, het Veluwefonds en de RECRON werd ondertekend. Ook in dit manifest wordt geattendeerd op het voorkomen van unieke situaties in het gebied. Volgens de ondertekenaars van het manifest zou de beleefbaarheid ervan echter moeten worden vergroot. Bovendien pleiten ze voor een uitbreiding van de wildstand en een sanering van talrijke Veluwse verblijfsterreinen.

De afgelopen jaren werden voorstellen de Veluwe te nomineren voor de status Werelderfgoed steeds afgewezen. Dit gebeurde met allerlei argumenten. Merkwaardig genoeg ook van geowetenschappers die de kenmerken van de Veluwe onvoldoende kenden om daarover te kunnen oordelen. Niet verwonderlijk als we weten dat zich de afgelopen decennia zich weinig wetenschappers met de genese van het oude Nederlandse stuwwallenlandschap bezighielden. Een ander argument om de nominaties af te wijzen was de mate waarin het gebied door latere ontwikkelingen werd aangetast. Bovendien zou het huidige beleid vol sommigen al voldoende voorzien in de bescherming van de

nog aanwezige gebiedskwaliteiten. Dat is echter zeer de vraag. Bovendien achten wij het argument niet relevant: Een gebied krijgt en behoudt alleen de kwalificatie werelderfgoed als zo'n voldoende bescherming verzekerd lijkt. Ook het recente manifest werd niet onverdeeld gunstig ontvangen. Zo leidde het al tot de publicatie van een zeer negatieve reactie door het Nationale Park De Hoge Veluwe, de organisatie Particulier Grondbezit en Leisure Lands. Laatstgenoemde organisatie is een onderneming die terreinen voor de massarecreatie exploiteert en dat ook op de Veluwe doet.

De negatieve reactie op het manifest betreft vooral de daarin geuite wensen. Die zouden niet stroken met het huidige Veluwebeleid, dat als het resultaat van een zorgvuldige belangenafweging wordt beschouwd. De nu in het manifest geuite wens grote grazers meer de ruimte te geven zou de recreatieve aantrekkelijkheid van de Veluwe echter schaden. In dat verband wordt dan opgemerkt dat ook de Veluwe geen uitgestrekt aaneengesloten natuurgebied meer is. Deze opvatting delen wij. Evenals de rest van begaanbaar Nederland is de Veluwe een kleinschalig mozaïek van allerlei landschapstypen waarvan de kwaliteiten bijna overal ook door cultuur-, gebruiks- en belevingswaarden worden bepaald. Een kwalificatie als Werelderfgoed staat dat echter niet in de weg. Daarbij gaat het om het behoud van nog aanwezige internationaal unieke gebiedskwaliteiten van *allerlei aard*. Wie zich keert tegen een terechte

kwalificatie als werelderfgoed is dus ook tegen het behoud van zulke waarden, wat niet valt te rijmen met de doelstellingen van een maatschappelijk verantwoord omgevingsbeleid. Onze stichting plaatst overigens ook aantekeningen bij de in het manifest voorgestelde sanering van talrijke verblijfsrecreatieterreinen. Die mag er niet toe leiden dat dan een grotere oppervlakte door nieuwe verblijven mag worden geoccupeerd. Veeleer zal zo'n sanering moeten bijdragen aan het op de Veluwe nog plaatselijk mogelijke beleven van verlatenheid.

Weerstand tegen prestigieuze kwalificaties als werelderfgoed kan ook voortkomen uit de vrees van beleidsmakers dat ze daarom bepaalde bevoegdheden moeten afstaan of gaan delen en meer gecontroleerd zullen worden. Wanneer al sprake was van een zorgvuldig beleid volgens algemeen aanvaarde principes lijkt dat echter niet zo nodig. Wel zal dan strijdigheid met de doelstellingen van een kwalificatie als werelderfgoed ook in de toekomst moeten worden vermeden. Maatschappelijk verantwoord omgevingsbeleid zal dat over het algemeen echter ook impliceren. Een kwalificatie als werelderfgoed is dan vooral een middel de samenleving ervan te doordringen dat aldus onderscheiden gebieden ook mondiaal in bepaalde opzichten uniek zijn. Dat zal weer kunnen bijdragen tot de appreciatie van hun kwaliteiten en de behoefte die te beschermen.

Naar aanleiding van het manifest en de reacties daarop willen wij nog eens benadrukken dat het etiket werelderfgoed geen bewegingsvrijheid extra beperkende beleidscategorie

maar een *kwalificatie* is. En daarmee primair wordt beoogd de samenleving duidelijk te maken dat een aldus onderscheiden gebied in bepaalde opzichten ook mondiaal uniek bleek en het daarom van internationaal belang is zijn specifieke kwaliteiten te behouden.

Een samenleving die dat ook nastreeft moet wel vermijden dat de organisatiestructuur van de overheid complexer wordt dan werkelijk nodig is.

Ook discussie over de status van de Utrechtse Heuvelrug

Sinds enige tijd wordt er op gewezen dat behalve het Gooi ook de Utrechtse Heuvelrug de status geopark verdient. Het is tenslotte een gebied met veel bijzondere aardkundige (landschaps)waarden en daarmee samenhangende andere kwaliteiten. De nominatie van een gebied voor de onderscheiding geopark is echter alleen zinvol als er in de samenleving voldoende draagvlak ontstond voor een streven naar het behoud van zijn specifieke waardenassociatie. Daarbij is het de bedoeling dat ook de beleefbaarheid van de te behouden waarden wordt bevorderd. Pleidooien de Utrechtse Heuvelrug de onderscheiding geopark te geven genereerden ongeveer dezelfde reacties als de nominaties van de Veluwe voor de kwalificatie werelderfgoed. Daarop zouden wij dan ook hetzelfde commentaar kunnen geven. Dat de Utrechtse Heuvelrug binnenkort waarschijnlijk een groot nationaal park wordt doet daar niets aan af. Een affichering geopark wijst namelijk ook nadrukkelijk op de aanwezigheid van zeldzame aardkundige waarden en daaraan te relateren andere kwaliteiten.

Dordrecht, april 2015, namens de stichting,
w.g. Dr. H.A. Visscher vz.